

Nominering till guldspaden, klassen riksradio:

Fallet Johan Liljeqvist

1. Vilka deltog i arbetet?

Bo Göran Bodin och Daniel Velasco, SR Ekot.

2. Var publicerades jobbet?

I Ekot, Studio Ett och P1-morgon.

3. När publicerades/sändes bidraget?

Mellan 6:e oktober och 1 december 2009.

4. Hur fick ni ursprungsidén till projektet?

Vi hade läst pressmeddelandet som polisen skickade ut efter Johan Liljeqvist död. Vi begärde ut alla polisanmälningar som upprättats under den dagen i Göteborg – för att inte avslöja att vi var intresserad av polisingripandet. Polisen lämnade därmed ut anmälan, troligtvis av misstag. Där framgick att Johan tappat medvetandet i samband med polisens våldsanvändning. I det läget bestämde vi oss för att granska fallet.

5. Vilka arbetsmetoder tillämpade ni?

När vi startade visste vi inte vem den döde var eller vad som hänt. Polisutredningen pågick fortfarande – trots att alltså mer än ett år gått. Det innebar att några fler handlingar därifrån kunde vi inte läsa.

Vi identifierade Johan och tog kontakt med familjen. De visste inte vad som hänt, eller om det fanns några vittnen till polisingripandet. Genom olika hemsidor kontaktade vi personer som kände Johan och slussade oss vidare. Efter drygt en vecka hade vi identifierat alla kända vittnen till ingripandet och övertalat dem att låta sig intervjuas. Vissa av dem hade – och har ännu inte - förhörts av polisen.

Genom fullmakt tog vi också fram all dokumentation från sjukhuset. Vi tog fram listor på all sjukvårdspersonal intervjuade flera av dem.

En entydig bild från vittnena visade att polisen använt kraftigt övervåld – och att Johan under lång tid pressats ner i det livsfarliga grepp som dödade Osmo Vallo. Flera poliser hade knäna i ryggen på honom i cirka 20 minuter trots att han inte gjorde motstånd.

Vi diskuterade om vi skulle publicera, men eftersom vi inte hade tillgång till obduktionsprotokollet kändes det vanskligt. Trots att det är välkänt att greppet är livsfarligt – fanns det ändå en risk att Johan exempelvis hade dött av en överdos. Vår tvekan blev inte mindre av att poliser i Göteborg helt öppet kallade Johan för ”den där GHB:arn som dog”. Vilket alltså senare visade sig helt felaktigt. I det läget – i väntan på obduktionsprotokollet – som vi räknade med att få när åklagaren la ner utredningen eller väckte åtal, la vi projektet tillfälligt åt sidan.

Några veckor senare, i juli under vår semester la åklagaren ner förundersökningen och flera medier rapporterade då översiktligt om fallet. Vi bestämde oss ändå i augusti att sätta av några dagar för att förutsättningslöst gå igenom förundersökningen.

Inget tydde på att polisutredningen var dålig, ingen hade riktat sådan kritik. Tvärtom hade chefen på polismålsåklagarna i olika intervjuer berömt åklagaren arbete. Genomgången av förundersökningen, som alltså var tänkt ta några dagar, tog istället sex veckor.

Vi bröt ner alla förhör i små beståndsdelar och förde in uppgifterna i Excel. Den detaljerade kronologin visade på extrema luckor i polisutredningen. Flera inblandade poliser hade överhuvudtaget inte förhörts. Långa tidsperioder var inte alls täckta. Vi hittade – trots att vi bara fick tillgång till en maskad förundersökning – en utpekad, namngiven polis som internutredaren och åklagaren sa sig ha missat, när vi senare frågade om honom.

Vi kunde också visa att även flera poliser sa i förhör att Johan låg i det farliga greppet trots att han inte gjorde motstånd, och att han hade varit medvetslös betydligt längre tid än som

tidigare varit känt. Vi bollade vårt material med specialister som rättsläkare, jurister och forskare innan publiceringen.

6. Vilka typer av källor använde du/ni?

Vi har gjort bandade intervjuer och intervjuat anonyma källor. Vi har granskat offentliga handlingar, maskade handlingar och tidigare sekretessbelagda handlingar.

Vi har läst forskningsmaterial, utredningar och använt oss av sociala medier.

Vi har konsekvent begärt ut samma handlingar från olika myndigheter – i vissa fall har sekretessbedömningen på exakt samma handling skilt sig mellan myndigheterna.

När vi begärt kopia på handlingar och fått avslag, har vi begärt ut ett annat papper som innehåller samma uppgifter på samma myndighet. På de sättet fick vi exempelvis fram namnet på de inblandade poliserna från polismyndigheten – trots att polisen först alltså gav avslag på en sådan begäran.

7. Stötte ni på några problem? Vilka?

Åklagaren och internutredaren ville inte ställa upp på intervjuer. Först några dagar innan sändning ändrade sig åklagaren. Inte heller poliserna som varit med vid ingripandet ville inte prata med oss. Efter en tid fick vi ändå en av dem att berätta vad han sett.

Under våren ägnade vi mycket tid åt att kolla en uppgift som gjorde gällande att polisen inte åkt direkt till sjukhuset med Johan utan kört omkring med honom i en timme innan han lämnades in medvetslös på akuten. En tidsangivelse i journalen styrkte misstanken. Vi granskade bla skärmdumpar på sjukhuset och tider för olika för provtagningar mm. Vi försökte få fram gps-loggar från polisbilen och andra uppgifter som kunde styrka tesen. Tillslut visade det sig att uppgiften var fel och troligen berodde det på att klockan i sjukhusets datajournal inte slagit om från vintertid. Ett annat problem var att få ut handlingar. Johan familj fick inte ut dokumenten från rättsmedicin, vi fick det inte heller trots fullmakt. Chefen på rättsläkarstationen sa att polisen förbjudit dem att lämna ut handlingar. När vi övertygat dem om att de inte hade något lagstöd för sitt agerande fick vi dokumenten. När vi granskade originalen kunde vi bla visa hur polisen mörkat delar av Johans skador i de handlingar som lämnats ut till familjen och journalister.

8. Hur lång tid tog projektet?

Cirka 10 veckor.

9. Har projektet fått några konkreta följder?

Den tidigare åklagaren har bytts ut och förundersökningen mot de inblandade poliserna har tagits upp igen. Göteborgspolisen utreder hur internutredningarna ska organiseras.

Justitiekottets ordförande kräver en statlig utredning som granskar Johan Liljeqvist-fallet.

10. Vilka reaktioner har ni fått från myndigheter och kollegor?

Mycket positiva, även från poliser. Det märker vi särskilt nu när vi jobbar med ett nytt program om fallet.

11. Har projektet anmälts till PO, Granskningsnämnden eller annan instans?

Ja. Anmälan – har liksom de många andra - ännu inte tagits upp av granskningsnämnden.

Anmälan som kom under tredje dagen som vi sände gjorde gällande att vi bara berättade om fel som polisen gjort – och inte vad Johan gjort sig skyldig till. Anmälan bifogas.

12. Ange webblänk till inslagen.

<http://www.sr.se/sida/gruppsida.aspx?programid=3437&grupp=9055>